

Crenguța MANEA

Jurnal de-o zi

Mi-am început fără noroc ediția din acest an a **FITS**. Am ajuns la Sibiu după o furtună care s-a transformat într-o ploaie rece, ca de noiembrie, și am nimerit la singurul spectacol la care se mai putea intra, la acea oră târzie din noapte, *Manimation* (Nadine Bommer Dance Company, Israel); cei cinci dansatori aveau o tehnică destul de oarecare, spațiul de joc descria o cafenea la fel de obișnuită, în care situațiile, mai mult sau mai puțin comice, se desfășurau în ritm de desene animate, tehnica de scenă nu impresiona în mod deosebit, iar spectacolul a fost primit cu amabilitate de public. Dar, pentru mine, era doar prima noapte de Festival și aveam curiozitatea vie... Nu m-am dat bătută.

Dimineața următoare a început cu spectacolul-lectură *Pumpgirl* care a avut loc în prezența autoarei, irlandeza Abbie Spallen; am aflat cum un cuplu tânăr, căsătorit, traversează o acută înstrăinare pe care dramaturgul alege să o exprime în limbajul argotic al marginalilor: descrierea câtorva bății, a câtorva episoade de tehnică erotică și cam atât. Nimic nou sub soare...

În aceeași zi și din aceeași serie, *Noah și floarea de turn* de Sean McLoughlin, regia Jim Culleton, este povestea întâlnirii, într-un *pub*, dintre o fată și un băiat, dar ea – povestea, ca și fata – nu trece rampa, în ciuda faptului că *Fishamble: The New Play Company* (Irlanda) este o companie teatrală cu o onorabilă „panoplie”.

Pe afișul zilei se găsea și o producție a Teatrului Național „Radu Stanca”, *Love Factory* de Darko Lukić, regia Robert Raponja. Am asistat la o înșiruire abracadabrantă, cu iz de telenovelă, ridicolă și ateatrală, a unor întâmplări din culisele teatrului, ale televiziunii și la rizibila evocare a fantomelor unor *celebrissime*: Sarah Bernhardt, Marie Duplessis (modelul lui Dumas-fiul pentru Marguerite Gauthier), Greta Garbo, iluzii care bântuie imaginarul Ninei, actrița eroină din spectacol; nu se poate să nu faci asocierea cu Zarecinaia...dar nu-l bănuim nici pe autor, nici pe regizor că ar avea ceva în comun cu Cehov... Dimpotrivă! Nu m-am putut salva, așa cum nici Ofelia Popii, interpreta *Ninei*, nu a putut să o facă; pentru mine, nu e prima experiență de acest fel și nu cred că va fi nici ultima, dar sper și îi doresc Ofeliei, cu întreg respectul pentru talentul și dăruirea ei scenică, să nu i se mai întâmple.

Și seara de festival a continuat cu un alt spectacol, pe care l-am ales, de data aceasta, după preferințe și intuiții de cititor și cinefil – o dramatizare după capodopera lui Cehov *Doamna cu cățelul* (Kote Marjanishvili State Drama Theatre, Tbilisi), adaptarea, regia și decorul Levan Tsuladze. Era premiul de răbdare – pentru întreaga zi – pe care-l așteptam și consider că îl și meritam, alături de toți ceilalți spectatori, tovarăși de arme și de suferință.

Spectacolul începe cu momentul unui soldat din Armata Roșie; cu un rest de uniformă, în avanscenă, în fața cortinei lăsate care permite vederii spectatorilor doar deplasarea picioarelor unei mulțimi dezorientate, personajul evocă lumea de dinaintea „Marii” Revoluții din Octombrie, iar momentul culminează cu strigătul „Ce-ați făcut cu lalta mea?”. Pe acest strigăt, cortina se ridică și dezvăluie un decor esențializat, o fâșie de nisip, silueta unui turn miniatural, câteva pânze, o construcție modulară de mici dimensiuni, care să permită jocul păpușilor animate de sfori și al

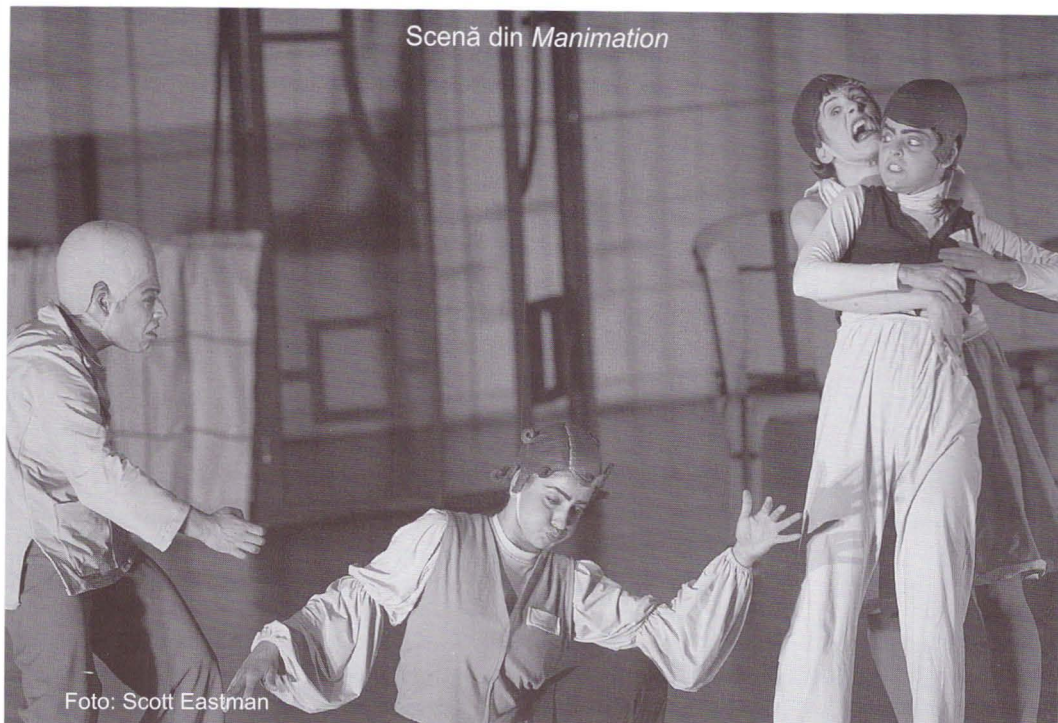
Scenă din *Manimation*

Foto: Scott Eastman

artiștilor păpușari, și care, cu modificări flexibile, poate fi o parte a unui debarcader, o terasă sau fațada unei vile la mare; culori discrete, mult alb, tonuri de dantelă îngălbenită la costume, lumina caldă a nisipului. Și mulțimea estivală de vilegiaturişti, păpuși mânuite cu vivacitate de actorii păpușari. Am răsfoit un volum Cehov care reproduce o fotografie de epocă a vilei scriitorului de la Ialta, o imagine care are în prim-plan grădina și în planul doi clădirea, cu o terasă și un foișor. Ceva din detaliile acestei imagini trimiteau la lumea veselă a vacanțelor, amestec de muzică, dans, de frivolitate care poate glisa, nu știm cum, în ceva cu neputință de păstrat altfel decât în amintire, senzația „camerei copiilor” din *Livada de vișini*, de confruntare a emoțiilor – uneori și a sentimentelor –, cu durata, luptă pe care o purtăm mereu chiar dacă simțim, știm că nu o vom câștiga niciodată; acestea toate existau și în atmosfera spectacolului *Doamna cu câțelul*. Cehov nota în ultima pagină a scurtei nuvele: „... *Viața personală a fiecărui individ este o taină și poate de aceea oamenii civilizați luptă atât de mult pentru respectarea secretelor personale*”.

Regizorul spune imposibila, ascunsa și vinovata, dar de neocolit, poveste de dragoste dintre *Anna Sergheevna* și *Gurov*, având în distribuție doi actori, Nika Tavadze și Nanka Kalatozishvili, cuplu ce funcționează impecabil în scenă – dialog gestual precis, intenții preluate, tonuri armonice de voce (incredibil ce frumos suna georgiana în rostirea celor doi!), compoziție echilibrată, intensitate convingătoare de joc. Păpușile, cele care-i înfățișează pe cei doi și continuă pe anumite fragmente ale spectacolului prezența protagoniștilor, au linii care amintesc de personajele lui Modigliani, sugerează dorința ambilor amanți de a scoate iubirea lor dintr-un prezent ostil și un viitor incert și de o fixa într-o dimensiune atemporală. Fără sorți de izbândă încercare și atât de omenească...

Nika TAVADZE și Nanka KALATOZISHVILI în
Doamna cu cățelul, după Cehov. Regia: Levan Tsuladze



Foto: Scott Eastman

Levan Tsuladze decupează pentru scenă cu o susținută tehnică a miniaturii ca și a compoziției de ansamblu, spectacolul *Doamna cu cățelul* fiind o reușită într-o cheie care se detașează net de agresivitatea contemporană a limbajului teatral sau de supradimensionarea soluțiilor scenografice. Iar alăturarea perspectivei istorice și sociale de cea a vieții afective, strict personale a unui om, devine atât de dramatică și emoționantă! Cine știe cum și dacă nu cumva funcționarul de bancă Gurov nu este unul dintre aceia, mulți, nenumărați, pe care „Marea Revoluție” i-a spulberat. Ca și felul lor de a trăi.

„... Dacă adâncești bine lucrurile, totul pe lumea aceasta e minunat, totul afară de ceea ce noi gândim sau facem atunci când uităm de scopurile supreme ale vieții, când uităm menirea noastră de oameni” – notează, de asemenea, Cehov în *Doamna cu cățelul*. Tsuladze ne-a amintit această menire cu spectacolul său.

Ultimul spectacol al zilei – de fapt al nopții, *Studiu asupra Medeei* (Teatro Stabile dell’Umbria, Italia), dramaturgia Federico Bellini, în regia lui Antonio Latella (prezent și la București, în urmă cu câteva stagioni, la Teatrul Bulandra) – a prezentat un inventar al mijloacelor teatrale șocante de la sfârșitul anilor '60: nuditate, sexualitate explicită, violență. Evident, personajul pus în circulație de tragicii greci aduce pe scenă teme care pot fi exprimate și astfel; dar eu reproșez spectacolului simpla inventariere, dezarticularea, urâtul neartistic.

Chiar dacă ne mai supără unul sau altul, uneori, poate, și mai multe dintre spectacolele FITS, făcând haz-de-necaz sau bodogănind le trecem între paranteze pentru bucuria descoperii unui alt spectacol sau a unei trupe, sau a unui artist de valoare. Și abia așteptăm ediția următoare, cu noi întâlniri, cu noi întâmplări, uneori cu aceiași oameni de care avem nevoie.